

Javna
ustanova
"More i krš"
i projekt
istraživanja

ELEONORINOG SOKOLA

u Hrvatskoj

Eleonorin sokol
(*Falco eleonorae*) - ugrožena vrsta
u Hrvatskoj koja se gnijezdi na
liticama pučinskih otoka (Vis,
Biševo, Sveti Andrija)

Eleonorin sokol (*Falco eleonorae* Gené 1839) manja je vrsta sokola koja se gnijezdi kolonijalno, uglavnom na pučinskim otocima u Sredozemlju. Ukupna svjetska populacija procjenjuje se na oko 12.000 gnijezdećih parova, od čega ih je u Grčkoj više od 80%. Vrsta provodi zimu na Madagaskaru i u okolnim područjima. Hrani se uglavnom krupnim kukcima koje lovi u letu, a u razdoblju gnijezđenja malim pticama. Stoga je sezona gnijezđenja posve neobična u usporedbi s velikom većinom vrsta – ljeto i rana jesen. Ovo je prilagodba na sezonu ptičjih migracija, kada ptica, odnosno hrane ima najviše. Na svjetskoj razini vrsta je u kategoriji ugroženosti „najmanje zabrinjavajuće“ (LC), a u Hrvatskoj „ugrožena“ (EN).

Kuriozitet jest to da je vrsta nazvana po srednjovjekovnoj sardinjskoj vladarici Eleonori od Arboree, koja je u svom zakoniku *Carta de Logu* prva u povijesti donijela zakonski propis o zaštiti ptica grabljivica.

Također je zanimljivo to da u Hrvatskoj ovu vrstu poznaju i od drugih sličnih razlikuju, osim stručnjaka, jedino stanovnici mesta Komiža na Visu koji za nju imaju i jedini autohton hrvatski naziv – hmanzá.

Projekt sustavnog istraživanja hrvatske populacije Eleonorina sokola pokrenula je prva u Hrvatskoj Javna ustanova i provodila ga je, samili u suradnji s nekim udrugama, u razdobljima od 1998. do 2001. i od 2004. do 2011. go-

dine. Dotadašnje poznavanje populacije Eleonorina sokola u Hrvatskoj bilo je tek na razini znanja o postojanju ove vrste u Hrvatskoj i lociranju šireg područja rasprostranjenja.

Tijekom godina istraživanja locirano je šest kolonija (broj može ovisiti o definiciji kolonije, odnosno razini poznavanja biologije vrste i rasprostranjenosti populacije) na širemu viškom području. Te su kolonije smještene na otocima Visu, Biševu i Svecu (najveća kolonija) te na nekim manjim obližnjim otočićima. Također postoje pretpostavke o gnijezđenju i na Palagruži i Jabuci te na nekim otocima Dubrovačko-neretvanske županije, ali to dosad nije nedvojbeno utvrđeno. Svake su godine obilazeće sve poznate kolonije, kada su ptice prebrojavane (od 2000. nadalje), a uzimani su i svi drugi dostupni podaci. U više su navrata uzeti i uzorci krvi za genetičku analizu, a nekoliko su godina također i prstenovane mlade ptice u dostupnim gnijezdima, također prvi put za ovu vrstu u Hrvatskoj. Cijelo vrijeme Ustanova je bila u komunikaciji s inozemnim partnerima, a u radu su primjenjivane metode i tehničke specifične i općeprihvaćene za dotičnu vrstu. Brojnost populacije imala je manje oscilacije, ali može se smatrati da je manje-više stabilna, oko 80 gnijezdećih parova. Populacija nije zasad posebno ugrožena u

svome staništu ako se izuzmu same činjenice da je malobrojna i smještena na rubu areala vrste, što je čini potencijalno osjetljivom.

Pod pokroviteljstvom međunarodne organizacije BirdLife International izrađen je plan upravljanja vrstom na svjetskoj razini. U timu koji je izradivao plan, pored stručnjaka iz različitih zemalja, bio je i stručni voditelj Javne ustanove, kao jedini predstavnik iz Hrvatske.

Dvije su ptice satelitom praćene od kolovoza 2009. do svibnja 2010., odnosno do siječnja 2011. godine, što je bio prvi istraživački projekt metodom satelitske telemetrije u Hrvatskoj. Satelitske odašiljače nabavila je Udruga za očuvanje bioraznolikosti „Falco“. Istraživanje je dalo dragocjene podatke o migraciji, zimovanju i lutanju sokola izvan sezone gniježdenja. Utvrđeno je da jesenska migracija ide zapadnjom rutom negoli je do tada pretpostavljano (preko Italije, Libije, Čada, Srednjoafričke Republike, Sudana/Južnog Sudana, Konga, Ugande, Tanzanije i Mozambika), dok povrata, proljetna, uglavnom prati istočnu obalu Afrike i istočno Sredozemlje (Komori, Tanzanija, Kenija, Etiopija, Eritreja, Sudan, Izrael, Cipar, Turska, Grčka i Albanija). Prethodne su teorije, u nedostatku dokaza, pretpostavljale da jesenska migracija ptica iz svih dijelova areala ide istom rutom preko istočnog Sredozemlja na jug. To je vjerojatno bilo zato što ptice najistočnije i daleko najveće grčke populacije migriraju tom rutom. Međutim, sada se zna da ptice ostalih, zapadni-

CAP. LXXXVII.

De non bogari Astori, nen Falconi dae niu.

Constituimus, ed ordinamus, chi alcun homini non deppiat bogari Astori, nen Falconi dae niu; ed icussu, ch'illu hat a bogari, siat tenudu su Curadori dessa Curadoria, de unidi hat a esser s'homini, de tennillu, e battirillu a Nos, a pena de pagari su Curadori liras chimbi.

Članak 87.

O zabrani odnošenja jastreba i sokola iz gnijezda

Utvrđujemo i zapovijedamo da nitko ne smije vaditi iz gnijezda jastrebe ni sokole; onoga tko to učini namjesnik okruga u kojem živi dužan je uhitići i nama predati, a namjesniku će platiti kaznu od pet lira.

Članak Carta de Logu koji se odnosi na zaštitu ptica grabljivica u originalu i hrvatskom prijevodu.

jih, populacija „sijeku“ afrički kontinent otprilike najkraćim putom. Također, dobiveni su i prvi podaci o kretanju sokola od povratka u Hrvatsku u svibnju do početka gniježdenja u srpnju. Ptica koja je praćena zadržavala se uglavnom na području Like, što je također posve novo saznanje.

O cijelokupnom je projektu objavljeno/održano više znan-

stvenih radova, popularnih tekstova i medijskih nastupa i predavanja te po jedan plakat, letak (u izdanju Javne ustanove), poštanska marka i knjižica. Iako Javna ustanova nije sudjelovala u svim aktivnostima tijekom svih godina trajanja projekta, može se reći da su najznačajniji rezultati osvrtvani u razdobljima u kojima je Ustanova sudjelovala.

Godina
dana u životu
jednoga sokola

PUNI KRUG

Ova se priča temelji na istinitim događajima i podacima vezanim i proisteklim iz prvoga hrvatskog projekta satelitskog praćenja jedne ptice vrste. Ankica, ženka Eleonorina sokola, preko satelita je praćena od kolovoza 2009. do siječnja 2011. godine.

Ankica je bila lijepa, prijateljica ženka Eleonorina sokola, izležena na usamljenom pučinskom otočiću negdje nasred Jadranskog mora. Pripadala je malobrojnoj hrvatskoj populaciji ove vrste. U mlađim je danima prolataла velik dio svijeta, bez plana i cilja, kao uostalom i druga mlađarija njezine vrste. Ipak, to je proljeće osjetila zov rođenoga otočića i vratila mu se. A dalje je sve išlo onako kako je već stotinama tisuća godina

predodređeno i nataloženo u genima njezine vrste – sparila se s mladim mužjakom i snijela tri jaja u udubinu u stijeni, nedaleko od mjesta gdje je i sama ugledala svijet. I baš su se tri slatka mala goluždravca bila izlegla, kada je jednoga dana s užasom shvatila da se jedan od rijetkih čamaca, koji bi inače povremeno prošli pored njezinog otočića, ovaj put zaustavlja. Iz čamca je na strmu obalu prilično spretno iskočio neka-

kav podeblji tetovirani ljudski primjerak.

Ovo je za Ankicu bilo posve novo iskustvo. Ćula je, doduše, priče starijih sokola kako su se nekada lokalni domorodci znali iskrpati na njihov otočić i odnijeti male ptice te ih navodno čak i pojesti, ali te je stravične sage smatrала tek plodom mašte dokonih starih sokoletina, koji valjda nisu imali pametnijega posla. Uostalom, nitko se nije takvog nečeg sjećao iz vla-

stitog iskustva. Pa ipak, ovaj se tip sada zaputio baš prema njezinu grijezdu. Kada se tetovirani sasvim približio, Ankica je, sva uspaničena, pobegla. Nemoćna bilo što učiniti, očajnički je u niskom letu nadlijetala uzurpatora, pokušavajući ga zastrašiti najgroznjijim kricima koje je uspijevala provesti. Ali njega ništa nije moglo smesti. Prčkao je nešto po grijezdu nekoliko minuta, a onda otisao. Na svoje veliko zaprepaštenje, ali i veselje, Ankica je vidjela da su njezina dječica još u svome domu. Presretna, sjurila se punom brzinom svojih spretnih krila natrag u grijezdo.

U zao čas! Njezin je majčinski nagon na trenutak prevladao urođeni oprez i ona je bez imalo krzmanja uletjela ravno u – mrežu. Tanku, gotovo nevidljivu paučinastu mrežu, koju je onaj tetovirani primat razapeo pred njezinim grijezdom. Nekoliko se minuta očajnički trzala i bacakala, zaplećući se sve više, a kroz glavu su joj prolazili najužasniji scenariji. Uto se odnekud iza brijege opet pojavio i onaj raz-

bojnik, sav oznojen i uspuhan, užurbano se verući po oštrim stijenama. Strpao ju je u vreću i odnio.

Dugo je bila u toj vreći, cijelu vječnost, činilo joj se. Tip ju je negdje nosio, a ona se u mislima već bila pozdravila sa svojom djećicom koja su ostala tamo u grijezdu. Shvatila je da su konačno stigli na odredište

kada je osjetila da najprije jedna, a onda i druga ruka ulaze u vreću, čvrsto je hvataju i stišću joj krila, noge i vrat, tako da je jedva mogla disati. Isti onaj tetovirani primjerak izvukao ju je iz vreće, a okolo su se sada tiskali i drugi članovi čopora, uzbudođeno se glasajući. Dvojica su je tada ščepala i počela razvlačiti i okretati na sve strane, stavljati joj nekakav prsten na nogu, a naprtnjaču na leđa. Cijelo se to vrijeme nad njom nadvijao jedan trapavi tip s čuperkom ridih dlaka oko usta, stalno nešto pokazujući svojim debelim kažiprstom, dok su je ona druga dvojica i dalje kinjila i rastezala. Ostali su se muvali okolo, a čak su i dva ženska primjerka sa sigurne udaljenosti hinila da ih to sve skupa zanimaju. Zatim su je ponijeli u pravoj procesiji do ruba obronka i ritualno – pustili. Ni ne shvatitiš da je zapravo živa i opet slobodna, glavom bez obzira je odletjela. Za trenutak se opet

orientirala i odjurila prema svojoj rupi i – o, je li to moguće – opet vidjela svoje ptice kako pospani, siti i zadovoljni kunjaju u rupi čekajući da prođe ta paklenska podnevna vrućina.

Za divno čudo, stvari su se vrlo brzo počele vraćati u svoj normalni ritam pa joj uskoro niti ta čudna naprtnjača na ledima nije više smetala. Vrijeme je brzo prolazilo, a njezini

su ptiči rasli. Ona je uglavnom u gnijezdu ili u njegovoj blizini bdjela nad njima, dok je otac, kako je i red, ujutro i predvečer odlazio u lov i donosio svojoj obitelji slasne zalogaje. Nad beskrajnom je pučinom on vješto hvatao male ptice koje su se selele prema jugu.

I tako, dani su pomalo postajali sve kraći, zrak sve hladniji, a ptiči su posve opernatiili i narasli veliki i tusti, veći i od svojih roditelja. Počeli su već skakutati i lepršati oko gnijezda, a onda su se jedan za drugim i otisnuli na svoje prve letove. Za desetak dana već su letjeli pa čak i lovili, kao i roditelji. Došlo je tako vrijeme da se obitelj razide i svatko krene

svojim putem. Jedno se jutro Ankica probudila znajući da je došao taj dan. Vinula se u zrak, visoko, visoko, napravila nekoliko krugova nad svojim otočićem, zagrlila pogledom svu tu divnu pučinu i krenula.

Letjela je tako, nošena lagonom tramontanom koja ju je gurala naprijed. Ono što je onim gmizavim ljudima tamo dolje ogromna, beskrajna pučina, Ankica je na svojim laganim krilima preletjela takoreći u hipu. I već je novo kopno bilo pod njom. Iako je pred njom bilo više tisuća kilometara puta, ona baš i nije žurila. Dan-dva je prolunjala talijanskom čizmom prije negoli je odlučila krenuti dalje. Uživala je u ponovno stečenom osjećaju slobode. Nije se trebala brinuti o djeci u gnijezdu, biti kraj njih ili čak možda i donijeti im koji zalogaj. Nije bila vezana za jedno mjesto, od kojeg se ne bi smjela previše udaljavati. Jednostavno, živjela je samo u sadašnjem

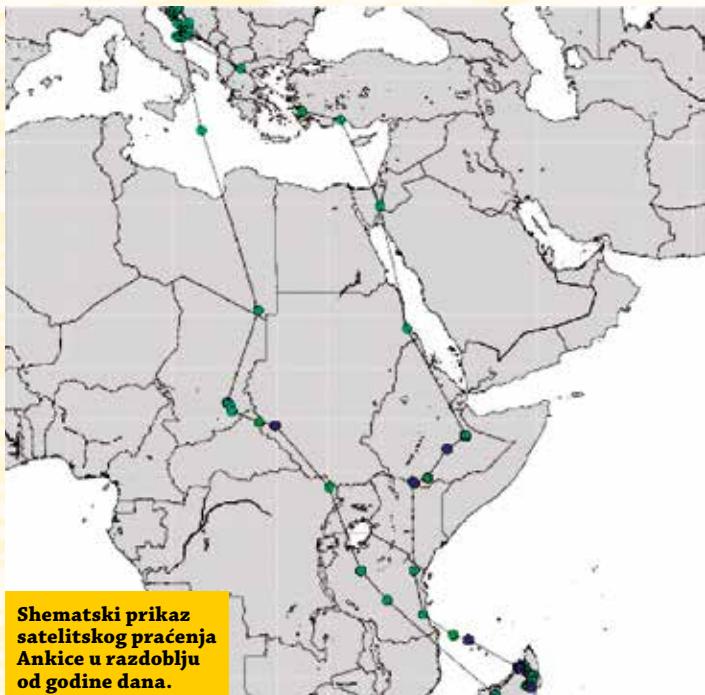
trenutku, ne brinući se ni o neposrednoj budućnosti.

Onda se, uhvativši opet povoljan vjetar, zaletjela ravno na jug i u jednom dahu preletjela Sredozemno more. Libijsku je obalu dohvatiла u zaljevu Sirta. Godila joj je sjeverna Afrika. Već je bio sâm kraj listopada i u njezinu zavičaju vremenske su se prilike dosta pogoršale, ali na toplim obalama sjeverne Afrike kao da je vladalo vječno

proljeće. Na tom uskom pojasu između modroga Sredozemnog mora i žutoga pješčanog mora Sahare Ankica je uživala u suncu poput kakve gušterice, letjela ovamo-onamo duž obale te tu i tamo pojela kakva tustog kukca koji taj dan nije imao sreće našavši se na njezinu putu. Da, lijepo je tu bilo – i zelenila i ljudi i hrane, a ponešto i vode. No trebalo je opet poći dalje.

Dakle, Sahara doista nije bila zemlja koja bi Ankicu mogla ma čime privući. Ona je bila zaista prava morska ptica i letjeti nad Sredozemnim morem predstavljalo joj je istinsko zadovoljstvo, bila je tu, zapravo, doma. Ali to beskrajno valovito more pijeska – ne, ne, trebalo ga je što brže ostaviti iza sebe. Stoga se Ankica nastojala što manje zaustavljati dok nije preletjela pustinju i tek se malo odmorila dohvativši prve škrte travnjake sahelskog pojasa. Ipak, nije bila mirna dok nije zašla duboko u područje savana, već daleko na jugu Čada. E, to je tek bila prava Afrika. Ljudi, sve tamnije puti kako se ide prema jugu, sada su bili već posve crni. Egzotični, reklo

Shematski prikaz satelitskog praćenja Ankice u razdoblju od godine dana.

bi se, iako nipošto toliko divlji kao oni bijeli hahari iz njezina zavičaja. Beskrajnom savanom, pravim travnatim morem (uvijek neko more u njezinu životu), tumarala su krda svakovrsnih divljih životinja, a i ljudi su čuvali velika stada blaga. Vidjela je čak i krdo ogromnih debelokožih životinja dugih nosova, skoro do tla. Bože, kakvih li nakaza! A gdje prođu, trava doslovno ne raste. Ostave za sobom širok pojas utabane zemlje, a rijetka stabla koja im se nađu na putu ostaju tužno okljaštrena polomljenih grana. Stvarno je nevjerojatna zemlja ta Afrika.

U savani je bila već kasna jesen, ako to uopće nešto znači na tako niskim geografskim širinama. Temperature su bile ugodno tople, a kiša rijetka. Stoga je Ankica provela nekoliko ležernih dana leteći nad

savanama na relativno malom prostoru između Čada, Srednjoafričke Republike, Sudana i Južnog Sudana. Onda je opet u brzom ritmu, preko sjeveroistočnoga kuta Konga, Albertovog jezera i Ugande, okrznuvši pritom i područje tropskih kišnih šuma, stigla na obale ogromnog Viktorijina jezera. Ni tu nije previše usporila, ali nije si mogla pomoći kada je vidjela veliku vodenu površinu koja ju je podsjetila na njezin rodni Jadran. Preletjela je jezero tek da osjeti valove pod sobom. Za nekoliko je dana ostavila za sobom i cijelu Tanzaniju, stigavši na tople obale Indijskog oceana u Mozambiku. Već dobrobitno ispod ekvatora stigla je na početak ljeta južne hemisfere. Njezin unutarnji nemir, koji ju je gonio naprijed, polako je jenjavao i ona je osjećala da je skoro na cilju. Još je samo

trebala uložiti taj posljednji napor i preletjeti kanal. A na drugoj strani dočekao ju je Madagaskar, njezina rezervna domovina sve tamo do proljeća... pardon, do jeseni na južnoj hemisferi – sljedećih četiri mjeseca.

Ti su mjeseci protekli u dugom, pospanomu južnom ljetu. A to je ljeto bilo vruće i sparano, kakvo već ljeto može biti u tropskom pojusu na sjeveru Madagaskara. I mokro. Kiše su bile svakodnevne i bile bi zapravo osvježavajuće u toj tropskoj vrućini, da se zrak od silnih oborina nije skoro posve pretvorio u jedan veliki oblak vodene pare. Ipak, Ankici je to savršeno odgovaralo. Gdje god bi krenula, zrakom su letjeli gusti rojevi slasnih zalogaja – skakavci, zrikavci, termiti, obadi, vretenca, cvrčci... Cijela

je priroda bujala u svoj svojoj tropskoj raskoši.

Lutala je slobodno sjevernim dijelom otoka, ponekad sama, a ponekad i u brojnim jatima, zajedno s drugim priпадnicima svoje vrste iz raznih mediteranskih zemalja. Ekipa je bila skroz dobra. Najviše je tu, dakako, bilo Grka, a bilo je nešto i Španjolaca i Talijana. Bio je tu čak i jedan Marokanac, koji je tvrdio da se izlegao u koloniji na obali kontinenta, a ne na otoku, što mu Ankica nikako nije vjerovala. Eleonorein sokol koji nije bodul!?! Božemiprosti, vlaj. Ma, pričaj ti te basne nekomu drugom.

Svi su, inače, u čudu zagleđali onu neobičnu naprtnjaču na Ankičinim leđima, ne znaajući što bi to moglo biti. Čula je, doduše, da su još neki u Grčkoj i Španjolskoj dobili slične, ali

nikoga takvog nije upoznala. Nije bila svjesna, niti je to u svojim najluđim snovima mogla biti, da ta naprtnjača odašilje signale visoko, visoko u svest, odakle ih opet neka čudna ljudska sprava šalje natrag na Zemlju. A tamo u nekakvom uredu nekoliko sumnjivih tipova prati iz dana u dan svaki njezin korak. Pardon, zamah. Brrr, nije li to stravičan osjećaj...

Dani su letjeli i travanj je došao za trenutak. Ankicu je opet uhvatio njezin već poznati nemir, zapravo nostalgija za dalekim zavičajem, i jednoga je dana jednostavno odletjela. Ovaj put nije odjednom preletjela kanal, nego se nekoliko dana zadržala na Komorima, kao da joj se ne da još ići na tako dalek put. Dohvativši se kopna na obali Tanzanije, nije odmah produžila prema sjeverozapa-

du, rutom kojom je došla, nego je prosljedila manje-više ravninu prema sjeveru preko Kenije i Etiopije. U Eritreji je izbila na obalu Crvenog mora i nastavila obalom Sudana i Egipta pa preko mora do Eilata, izraelskoga grada smještenog na najprometnijem koridoru ptičjih migracija između Europe i Afrike. Tu se dva-tri dana odmorila, leteći malo nad morem i pustinjom, a zapravo posve nesvesna da bi u manje od sat vremena prošetala kroz čak četiri države, koje su se sastajale tu u samom dnu Akabskog zaljeva. Sâm kraj travnja i početak svibnja bilo je već vrijeme kada je glavnina migracija malih ptica prošla, ali Ankica se ipak počastila dvjema, trima slasnim ptičicama, umornim od dugog leta. Mljac, bilo je dobro, ali njezin ju je nagon vukao dalje. U jednom je dahu prele-

tjela Negev i opet Sredozemno more te samo okrznuvši Afroditin otok, sletjela na obale južne Turske. Tu je opet malo usporila i lagano se došetala do egejskih obala. Vidala je putom sve više drugih Eleonorenih sokola, čak i jednog poznanika s kojim je dijelila dugo, toplo madagaskarsko ljeto. Zapravo, ništa neobično. Ta to je bila pradomovina njezine vrste, gdje na malom području i danas živi više od 80% Eleonorenih sokola na svijetu. Na tlo Balkana sletjela je malo južnije od Soluna, nastavivši lagano preko planina sjevera Grčke i Albanije. Obalu najljepšeg mora na svijetu vidjela je kod Drača. Njezin je rodni otočić bio sasvim malen i izgubljen u izmaglici ogromne pučine tamo negdje na sjeverozapadu, ali njoj se činilo da ga već vidi.

Nepogrešivo je odredila smjer i poletjela.

I konačno... opet je kružila nad svojim rodnim krajem, prisjećajući se svakog otočića i sike, svakog oblaka i vala, svakog čamca koji je gmizao mirnom površinom mora i svakog ribara u njemu koji je baratao velikim vršama. Srce joj je bilo ogromno, a očima je nježno mazila kao žilet oštro stijenje svoga školjića. Svijet je prekrasan i beskrajan, ali jedan je dom.

Međutim, poslije nekoliko dana, ispunjene duše, ali ne baš punog želuca, odlučila je svejedno skoknuti do nedalekog kopna. Tamo je u to doba godine ipak bilo puno više hrane nego na tim dragim, ali škrtim otocima. Mic po mic, provela je Ankica skoro puna dva mjeseca lutajući nad valovitom nizinom Ravnih kotara, ravnim ličkim poljima i surim šumovitim gorama, zašla je

čak i u Bosnu, a u najljepšoj joj je uspomeni ostao onaj niz od petnaestak prekrasnih modrozelenih jezera, okružen gustom prašumom, s tek tu i tamo ponekim zelenim plankom.

Bila je već skoro polovica srpnja kada se Ankica opet vratila svojoj pučini. Nepogrešivi nagon doveo ju je na početak. Njezin početak i uvijek novi i novi početak svakoga novog naraštaja Eleonorinih sokola otkad je svijeta i vijeka. I zanavijek će tako biti. Osjećala je to Ankica duboko u sebi. Nitko nikada nije niti će ikada moći odlijepiti se od svoga iskona. Ma koliko daleko otišao, od samoga sebe nikada neće pobjeći. Svaki odlazak zapravo uvijek, na ovaj ili onaj način, završi povratkom kući. Svako je lutanje u konačnici uvijek jedan krug. I Ankica je opet, puna divnih uspomena s puta i obuzeta ganućem ponovnog povratka, zatvorila puni krug.

Literatura

BirdLife International 1999. International Species Action Plan: Eleonora's Falcon (*Falco eleonora*), compiler D. Ristow.

Mellone, U., López-López, P., Limiñana, R., Piasevoli, G. & Urios, V. 2013. The trans-equatorial loop migration system of Eleonora's falcon: differences in migration patterns between age classes, regions and seasons. *Journal of Avian Biology* 44 (5): 417–512. Lund.

Piasevoli, G. & Mekinić, S. 2012. Migracija Eleonorinog sokola *Falco eleonora*. Hrvatski biološki kongres. Šibenik.

Piasevoli, G. & Šćetarić, V. 2001. Eleonora's Falcon (*Falco eleonora* Géné 1839) in Croatia: Range, Threats and the Proposal of Action and Management Plan. *Annales* 23: 81–86. Koper.

Piasevoli, G. & Šćetarić, V. (eds), 2002. Eleonorin sokol u hrvatskom dijelu Jadrana. Udruga „Vila Velebita“. Split.

Piasevoli, G. 2009. Prijedlog plana upravljanja populacijom eleonorinog sokola (*Falco eleonora* Gene 1839) u Hrvatskoj. Hrvatski biološki kongres. Osijek.

Šćetarić, V. & Piasevoli, G. 2001. Utjecaj malih vodenih staništa na biološku raznolikostotoka s posebnim naglaskom na eleonorinog sokola (*Falco eleonora* Géné 1839). Kako zaštiti vode Hrvatske: 343–345. Pula.

Šćetarić Legan, V. & Piasevoli, G. 2005. The Spread and Population Dynamic of Eleonora's Falcon (*Falco eleonora* Géné 1839) on the Middle Dalmatian Islands (2000 – 2004). *Ekoloji* 14 (56): 26–29. Izmir.

Izdavač:

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području
Splitsko-dalmatinske županije - "More i krš"

Tekst: Gvido Piasevoli • Dizajn: Nino Tocogl • Fotografije: Cristian Samper/WCS,
Mario Faubert, Stipe Božić, Ivica Lolić, Stjepan Mekinić, Ivana Miletić, Gvido
Piasevoli, Dietrich Ristow, Shutterstock • Tisk: SD Print d.o.o. • 2016